

05 oktober 2025 – Israëlzondag

DE ROTS VAN ISRAEL

Deuteronomium 31, vers 14 t/m 22

Deuteronomium 32, vers 1 t/m 14

Er is in de afgelopen tijd een aantal keren de opmerking richting mij gemaakt: 'het lijkt me wel moeilijk wat je op Israëlzondag moet gaan zeggen in de preek'. Want ja, Israëlzondag houden in een tijd, waarin er zoveel kritiek op Israël is: schuld aan genocide. Honderdduizenden Gazanen verdrijven, terwijl ze geen kant op kunnen. Ondertussen de nederzettingen uitbreiden en een plan er doorheen loodsen van annexatie van de helft van de Westbank... Hoe moet je hier nu naar kijken? Wat moet je hiervan denken? Nu, ik ga dit allemaal niet verdedigen. Maar ik ga ook niet zeggen hoe het anders moet, wat er dan wel zou moeten gebeuren. Ik voel mij gewoon niet bekwaam om hier iets over te zeggen. Dat voelt wel wat vreemd om maar te zwijgen, want er wordt misschien van de kerk verwacht hierin een geestelijk kompas te zijn. Zeker, als er zoveel om je heen wordt geroepen. Maar volgens mij moeten wij vooral *roepen tot God* in plaats van gaan roepen op de social media. We gaan straks dan ook voor de Joden en de Palestijnen bidden. De situatie is zo ingewikkeld, zo complex.

Ik ga in deze preek de situatie in Israël en in Gaza dus niet bespreken. U heeft er niets aan om mijn mogelijke mening hierover te horen. Ik voel mij echter genoodzaakt om het over een nog meer omvattend iets te hebben, namelijk *dat de God van hemel en aarde Zich zo verbonden heeft aan dat volk Israël*. Voor altijd verbonden. De God, waar wij het elke zondag over hebben en waar wij bij willen horen, heeft Zichzelf in de Bijbel steeds weer bekend gemaakt als de God van Israël. We zijn de dienst ook begonnen met te zingen: 'komt, laat ons samen, *Israëls Heer* (de Heer van Israël!), de Rotssteen van ons heil met eer, met Godgewijden zang ontmoeten'. Wij zijn de dienst begonnen met een loflied op de God *van Israël*. Wat betekent dat? Wat betekent dat in deze tijd? ... Je bezingt op zich niet de politiek van Israël..., je zingt ook niet over de landsgrenzen van Israël..., je bezingt niet de in 1948 gestichte staat Israël..., maar je zingt je er ook niet helemaal los van... *Wat* zing je dan, als je over de God van Israël als over uw en jouw God zingt? Nu, daar wil ik het over hebben. En daarom gaan wij luisteren naar een lied, het lied van Mozes, Mozes die zo'n drie duizend jaar voor ons uit zingt.

Het is wel een heel apart lied... Meestal kent een lied of gedicht een bepaalde aanleiding, een gebeurtenis of ervaring. Een geboorte van je eerste kindje bijvoorbeeld. Of juist een overlijden. Een nieuwe liefde die men heeft gevonden. Of de liefdeloosheid die men in de wereld ervaart. Maar Mozes krijgt de opdracht om een lied te schrijven niet naar aanleiding van iets wat is gebeurd of

gebeurt, maar met het oog op *als er straks iets zal gaan gebeuren*. Iets, waar Mozes zelf niet meer bij zal zijn, want hij zal binnenkort gaan sterven. Maar als straks het volk van Mozes in het Beloofde Land zal zijn en als zij daar God zullen vergeten... en er dan allemaal verschrikkelijke dingen het volk zullen treffen, als straf van God..., dan zullen zij dit lied dat Mozes nu alvast voorzingt erbij moeten pakken. 'Het lied moet dan dienen als getuige', zo zegt God tegen Mozes (31:21). Het moet een lied zijn dat de dingen zal duiden. Een lied dat de ellendige situatie in perspectief zal plaatsen.

Een lied met het oog op het moment dat het volk Israël diep in de problemen zal zitten; dan is het goed om dit lied er nog eens bij te pakken... Zou dat lied van Mozes misschien ook met het oog op deze tijd geschreven zijn? Zou God ook deze huidige situatie van Israël hebben voorzien in de schrijfpdracht die Hij aan Mozes gaf?

Een lied, niet 'naar aanleiding van' dus, maar met het oog op de toekomst. En nog iets vreemds over dat lied: je gaat dit lied toch niet zingen...? Stel je voor: het volk Israël is inderdaad in de problemen gekomen, een en al ellende, het moment is aangebroken om het lied er nu bij te pakken... en dan moeten de Israëlieten over zichzelf gaan zingen (vers 5): *zij hebben verderfelijke tegen Hem (God) gehandeld; het zijn Zijn kinderen niet. Een schandvlek! Het is een slinkse en verdorven generatie*. Van welke generatie ben je? Ben je Gen Z, of Gen X of Y, of een boomer misschien?

Nee: ik ben van de slinkse en verdorven generatie. ...

Ik vind het zo bijzonder hoe eerlijk de Bijbel is... Veel boeken en liederen in die tijd vertelden over de heldendaden van koningen. In deze tijd hebben wij ook de neiging om de dingen te framen, te pimpen, te fotoshopen. De Bijbel doet daar niet aan. Nee, er staan allemaal geschiedenissen in van het volk

Israël, waar ze echt niet trots op kan zijn. Er staan geslachtsregisters in de Bijbel met namen van personen die ik het liefst even zou weglakken, als het mijn eigen familiestamboom zou betreffen. De Bijbel vertelt je geen mooi verhaal dat de lading niet dekt. De liederen in de Bijbel zingen niet vrolijk over de gebrokenheid van het leven heen. In de liederen zingen wij ons niet weg van schaamte of schuld. Nee, het zijn eerlijke liederen en zo ook dat lied van Mozes. Daarom komen die liederen uit de Bijbel vaak zo dichtbij en worden ze als diep en rijk ervaren.

Op het moment dat het volk Israël er straks helemaal doorheen zal zitten, moest zij dus dit lied erbij pakken om zich er doorheen te zingen. En dit lied zal dan als een eerlijke spiegel fungeren: confronterend, ontdekkend, beschamend om jezelf erin te lezen. Maar dat niet alleen, nee, eerst en ook laatst en ook tussen de regels door, wordt in dit lied van Mozes God bezongen. God als de Rots van Israël. Daar wil ik nu iets over vertellen:

Mozes bezingt God met prachtige woorden. Volgens een van de uitleggers die sterk let op de getallen in de Bijbel, worden er aan het begin van het lied (vers 4) precies zeven dingen over God gezegd. Nu, dat zal dan niet voor niets zijn. De volheid van God, God in al Zijn complete

schoonheid wordt bezongen. Vers 4: Hij is: (1) de *Rots*, (2) *Wiens werk volmaakt is*.. onberispelijk, (3) *al Zijn wegen zijn recht* (en dus niet krom)..., (4) *God is waarheid* (dat is: betrouwbaar), (5) en *geen onrecht*, (6) *rechtvaardig*, en (7) *waarachtig* (oprecht, echt). Mozes bezingt God als een Rots, onberispelijk, recht, betrouwbaar, rechtvaardig, oprecht en echt. Prachtig! Het zijn allemaal verschillende vlakken van een prachtige diamant, maar je zou samenvattend kunnen zeggen: je kunt dus echt op God aan. Zo betrouwbaar. Oprecht. Geen bijbedoeelingen. Volkomen zuiver. Je kunt helemaal op Hem aan!

Hij is de rots, zo begon Mozes... Een bekend beeld voor het volk Israël, want het volk is onderweg in de woestijn met Mozes heel wat van die rotsen tegengekomen. Onbeweeglijke rotsen die vervelend in de weg lagen. Maar ook rotsen waar water uit kwam. Het is een beeld, wat je verderop in het Oude Testament en in de psalmen ook best wel vaak tegenkomt. En het is een mooi beeld. Een rots staat beeld voor stabiliteit, betrouwbaarheid. Die ene rots onderweg lag er namelijk al lang voordat ik werd geboren. En als mijn naam straks nooit meer zal worden genoemd, dan zal die rots er waarschijnlijk nog steeds zijn. Een rots is blijvend en gaat niet zomaar alle kanten op. Hij waait niet met alle winden mee. En je staat stevig op een rots. Je kunt er zelfs een huis op bouwen (vergelijk: de gelijkenis van Jezus over het huis op het zand en het huis op de rots). Een rots geeft dus ook een bepaalde mate van veiligheid. En ook beschutting. In rotsen kan je schuilen, denk aan David toen hij op de vlucht was voor Saul. Betrouwbaar, beschermend, beschuttend. Zo is God.

Nu, ik hoop dat wij dit beeld van God als onze rots zullen vasthouden in deze tijd. Want er zijn dingen aan het verschuiven. Op het wereldtoneel. Op het strijdtoneel. In de politieke arena. In de samenleving. Dingen raken in een stroomversnelling: tradities, patronen, identiteiten..., het enige wat wij weten is dat eigenlijk niets meer vaststaat en dat alles vernieuwt, verandert, verwatert of gewoon maar zelf ingevuld moet worden. Laten wij in al die veranderingen, verschuivingen, onzekerheden niet onszelf angst aanpraten..., maar ook niet wegstijven... en ook niet denken dat wij het moeten begrijpen allemaal en moeten bevatten..., laten wij op die rots gaan staan. Vast blijven staan. Veilig staan. Het geloof in de God van Israël.

Maar ik ga nog even terug: dit lied moest gezongen worden op de momenten dat het helemaal mis ging met het volk Israël, zo vertelde ik. Op de momenten dat zij de ellende en het oordeel van God, over zichzelf hadden uitgeroepen. Want als een goede vader kende God Zijn volk, Hij wist gewoon dat dit zou gaan gebeuren. Hij had ook al heel wat meegemaakt met Zijn volk. De woestijnreis was een reis waarin God telkens op de proef werd gesteld, waarin God op sommige momenten helemaal klaar was met dat volk... en toch ging Hij met hen verder. En Hij was niet alleen verder met hen verder gegaan, Hij zal dus ook met hen in de toekomst verder gaan. God liet alvast een lied maken, voor als het weer helemaal verkeerd zal gaan en Zijn volk de verkeerde kant op zal gaan. Dat is een wonderlijke voorzienigheid! Maar... dat betekent niet 'ook al gaat het straks weer helemaal verkeerd, dan gaan wij weer gewoon zingend verder hoor! We zingen ons er wel doorheen' Nee, dat komt wel duidelijk in het lied naar voren: God gruwt ervan als er straks weer afgoden zullen worden gediend. God

keurt het kwaad niet bepaald goed, nee, het raakt Hem diep in Zijn hart. Er klinkt in dit lied zelfs een ontzettend pijnlijke uitspraak: 'het zijn Zijn kinderen niet! (vers 5)' Nou, dat zou je gezegd worden als kind... Je zou dat over jezelf moeten zingen: 'niet meer Zijn kind'... Zo diep kan God blijkbaar worden gekwetst, ook al heeft Hij alvast dit lied klaar laten maken om het volk straks door de ellende heen te helpen.

Dat vind ik wel belangrijk om te noemen. Ook met het oog op de situatie in Israël nu. We hoeven Israël niet de hand boven het hoofd te houden en alles goed te keuren. Volk van God zijn, door God uitverkoren zijn, dat zorgt er niet voor dat je ruimere marges mag hanteren. Nee, juist niet: God lijkt Zijn volk soms nog meer, nog strenger aan te spreken op hun gedrag, dan andere volken. 'Wees heilig, want Ik ben heilig!'

Maar dat God zo gruwt van het kwaad, dat zorgt er tegelijkertijd ook voor dat ik wat minder de neiging heb om te gaan roepen over Israël. Omdat ik ook mijzelf in de spiegel zie, wanneer Israël zichzelf al zingend een spiegel moet voorhouden. God gruwt van afgoden, zo laat God duidelijk merken in het lied. Het doet Hem zo'n pijn als Zijn kinderen vertrouwen gaan stellen op andere dingen, goden, machten, dan op Hem. God wordt zo verbitterd als Hij ziet dat Zijn kinderen zich afhankelijk maken van anderen, van andere mensen, andere machten, andere grootheden. God wordt zo jaloers als zij bij andere rotsen schuilen en daarop hun leven bouwen. Het raakt Hem tot op het diepst van Zijn wezen. En ik?

En hoe staat het eigenlijk met mijn betrouwbaarheid en rechtvaardigheid en waarachtigheid, waar God om wordt bezongen? Als ik dat lied van Mozes lees, dan krijg ik de neiging om zelf maar even een toontje lager te gaan zingen...

Maar nog even terug: dat God een lied laat schrijven voor die momenten dat het weer verkeerd zal gaan met het volk..., voor die momenten dat zij andere goden gaan dienen..., dat zij weer totaal niet lijken op hun Vader aan Wie zij het leven hebben te danken? Weet u: ik vind dat wel lastig hoor... Het voelt heel ongemakkelijk. God gaat wel weer door met genadig zijn, wat er ook zal gebeuren. God die betrouwbaar als een rots, onbeweeglijk trouw..., maar glijdt al dat kwaad en die zonde dan gewoon van die rots af? God Die als een adelaar boven zijn nest zweeft om het te beschermen..., zo betrouwbaar en beschermend... en tegelijkertijd verdraagt Hij alles wat er in dat nest zich afspeelt? God Die maar genadig blijft zijn... en maar verder gaat... en maar verdraagt... en maar Zijn volk lokt met die prachtige woorden: 'denk eens aan vroeger terug...', hoe Ik jullie vond in de woestijn..., hoe Ik jullie beschermde onder Mijn vleugels..., hoe Ik jullie alle rijkdom van de wereld schonk - honing uit de rots, olie, melk, de mooiste runderen, de beste tarwe - en ondertussen dat volk Israël dat steeds maar weer de verkeerde wegen bewandelt, ja het - zo blijkt uit het lied van Mozes - dit ook nog in de toekomst zal doen... Wat is die genade van God vreemd...

Nee, ik weet het: God is wel boos over het kwaad. Hij gruwt van de afgoden. Maar... *Hij blijft maar die weg met Zijn volk gaan... Waarom?* Nu, er is geen enkele menselijke reden waarom God dat zou doen. God maakt het nog eens heel duidelijk in het lied van Mozes: Ik heb jullie gemaakt. Je bent Mijn schepping. Ik heb jullie stand doen houden (vers 6). Ik heb jullie gevonden in de woestijn (vers 7). Israël heeft niets, waarom God dit zou

moeten, waarom God dit zou willen, waarom God dit zou willen volhouden. Het is Gods genade, Gods verkiezen-de liefde... Heel vreemd. Niet te doorgronden. Wonderlijk.

Maar je zou je ook kunnen afvragen: is dat niet tot schade van God Zelf..., van Zijn reputatie... om zo maar met dat volk dan door te gaan? Over wat voor een God hebben wij het dan? De heilige God, zeer betrouwbaar, Die maar vast blijft zitten aan zo'n onbetrouwbare partner, een partner vaak in de verste verten niet op Hem lijkt? Eigenlijk zou deze weg toch gewoon een keer dood moeten lopen...?

Maar laat dat nu ook gebeurd zijn. De weg is op een keer doodgelopen. Het liep dood op Golgotha, zo opeens midden in de geschiedenis van Israël. De spanning in de relatie was inderdaad ondraaglijk geworden. Het was menselijk gezien niet meer verantwoord om door te gaan met dit volk. God heeft eraan geleden. Hij is eraan gestorven. In Zijn Zoon Jezus Christus..., de Messias van Israël.

Die zonde..., dat kwetsen van God, dat gaan van die eigen wegen..., dat kon inderdaad niet eindeloos door-gaan. God heeft er uiteindelijk dan ook een kruis door gezet. Het kruis van Golgotha. En daarmee bleek Gods genade nog vreemder, nog dieper, nog wonderlijker dan iemand ooit hadden kunnen bedenken.

In Jezus, de Messias van Israël zien wij dat God Zijn eer en Zijn heiligheid inderdaad niet zomaar te grabbel laat gooien. Maar in Jezus, de Messias van Israël, zien wij tegelijkertijd Gods trouw tot op het aller diepste doordat Hij voor ons die meest oneervolle en onheilige weg gaat. Dat lied van Mozes licht al een tipje van de sluier van dit wonderlijke gebeuren op, want na heel veel woorden die allemaal over Gods gekrenkte liefde en heilige woede gaan, eindigt het lied met de belofte dat Hij Zijn land en Zijn volk zal verzoenen. Dat lied van Mozes, bedoeld voor de toekomst, liep al vooruit op de verzoening die in de Messias Jezus heeft plaatsgevonden.

We hebben een stukje met een lied van Israël meegeluisterd in deze preek..., maar Israël is en blijft een lastig verhaal voor de kerk... We blijven er maar over nadenken en met elkaar over discussiëren, zonder er precies uit te komen met elkaar als kerk hoe wij ons tot haar moeten verhouden. Dat heeft met de politieke en heel zorgelijke situatie van dit moment te maken. Maar het heeft volgens mij ook hiermee te maken: in Israël zien wij hoe onnavolgbaar onze God is. We hebben Israël nodig om daar steeds aan herinnerd te worden, aan hoe bijzonder en bijzonder anders God is. Israël heeft daar al heel wat van ontdekt, zij is ons immers zo'n 2000 jaar voor gegaan, voordat ook wij als kerk de weg met deze God mochten beginnen. Nu laten wij van haar leren!

In Israël zien wij hoe ons (hun en ons) bestaan volledig afhangt van de keuze en de roepstem van God. Wij hebben het niet gemaakt. Wij zijn het niet waard. Wij hoeven het ook niet te verdienen. Nee, wij zijn geroepen. Wij mogen er zijn, wij mogen gelovige zijn..., omdat – in de woorden van het lied van Mozes – God ons in deze wereldse woestijn vond en ons omringde en onder Zijn vleugels nam. Dat maakt je heel bescheiden, kwetsbaar. Heel lastig is dat, in onze wereld...

In Israël zien wij hoe Gods trouw zo standvastig is als een rots. Je begrijpt er niets van. Je kunt er met je verstand niet bij. Het lijkt soms gewoon niet eerlijk ook.

Zo onverdiend dat God maar trouw blijft... God trouw is lastig wonderlijk.

In Israël zien wij dat God gelukkig geen God is Die het kwaad door de vingers ziet en Die het niet raakt wat er op deze wereld gebeurt. Maar in Israël zien wij ook dat God het niet over Zijn hart kan verkrijgen om ons volledig rekenschap af te laten leggen van hoe wij hebben huis gehouden op deze wereld. Dat zorgde voor een ondragelijke spanning in God Zelf – Zijn heiligheid en Zijn liefde, Zijn boosheid en Zijn trouw – een ondragelijke spanning die uiteindelijk uitloopt op Golgotha. De weg die God is gegaan met Israël brengt ons bij de Messias van Israël, Gods Zoon. Te midden van Zijn volk Israël neemt God in Zijn heilige liefde alle menselijke onheiligheid op Zich. Te midden van alle duisternis, dood en wraak schitterde Gods trouw.

Israël brengt ons bij het hart van God. Daarom is het zo goed om op zo'n zondag als vandaag in het bijzonder bij haar stil te staan.

En als we op dit moment Israël zo in strijd zien met zichzelf en met de machten om haar heen..., als wij haar soms stappen zien zetten die wij niet kunnen volgen..., als wij haar zien in haar machteloosheid om het tot een goed en rechtvaardig einde te brengen..., dan word je stil en verdrietig ..., maar dan moeten wij er ook maar dat lied van Mozes weer bij pakken. Het is weer zover: weer is die ellende over Israël gekomen, die God aan Mozes voorzegde. In hoeverre Israël daar anno nu zelf schuld aan heeft of niet, daar mag haar Vader over oordelen; daar moeten wij als jongere broertje niet over willen oordelen. Nee, laten wij het lied van Mozes zingen, samen met broer Israël. Een lied over Gods oordeel en recht, dat je doet huiveren... Een lied over Gods woede en over heel veel vijanden die Hij op Zijn volk af laat komen... Een lied over de God van recht en waarheid, hoe kan het anders of je gaat naar jezelf kijken... Maar we zingen ook Gods wonderlijke trouw ons te binnen. Trouw van God voor het volk in de woestijn. Trouw van God voor het volk in het Beloofde land. Trouw, die niet is opgehouden, ook al is het Israël van nu niet precies het Israël van toen. Wonderlijke trouw voor mensen die het echt niet hebben verdiend, maar zijn geroepen en er steeds weer bij worden geroepen om uit die trouw te leven.

Ik heb Israël nodig om iets van Gods trouw aan de kerk te begrijpen.

Ik heb Israël nodig om niet te gaan twijfelen aan Gods geduld en Gods ondoorgrondelijke weg met deze wereld en met mijzelf.

Ik heb Israël nodig, want ik begrijp het niet... en ik begrijp God niet..., maar ik mag leven, omdat Hij mij heeft gegrepen, geroepen en Zijn trouw tot in eeuwigheid wil laten ervaren.

Lof zij de God van Israël.